

RP

Az Esti Lap

A DEMOKRATA-LIBERÁLIS POLGÁRSÁG LAPJA

Előfizetési ára: egy évre 180.000 K. Egyes szám ára: 4000 K
Jugoszláviában 5 dinár, Ausztriában 5000 osztrák korona
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON

FŐMUNKATÁRS:
VÁZSONYI VILMOS

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST VIII, FŐHERCEG SÁNDOR UCCA 19
TELEFON: JÓZSEF 12-78

Kalandor királyság!

Írta: Vázsonyi Vilmos

Apponyi Albert gróf már régen kinőtt a bi-rálat kereteiből. *Madách* szavai alkalmazhatók rá: „Hódotat illet téged és nem bírdát!” Egyénisége túlnőtt a pártokon, szánca a felhős emelkedett. *Ez az erje, de szüntel az a gyengeség.* A háború és a forradalmak után következő brutális korszak a szellemi és erkölcsi örök meghallgatja, mint a templomban a prédikációt, amde nem *szagodik utána.* A hétköznapok *ökli uralkodnak és nem az ünnepi igazságok.* A brachium, a tekintély; és nem az eszme. Amit *Lessing* mondott *Klopstock* *Messias*-ról — hogy mindenki magasztalja, de senki sem olvassa —, kis változtatással alkalmazható Apponyi fehélt egyéniségére: *ünneplik, megtan-solják, de nem követik.* A brutális korszakok a nyers igazságok kimondását követelik. A har-cos reakció meg kemény és egyesenes támadással is nehezen gyűrhető le, a finom, kiemelés és magasán szárnyaló szónoklatok pedig csak úgy érintik, mint a vakarás az elefántot.

Apponyi tragikum, hogy a fasizmus és diktatúra áramlatainak korszakában ittmarrad a régi világból, mint klasszikus építmény a nyersen összetakolt épületek között. Mint *Paganini* egyhíron zengő melódiája az *üvöltözök, a trombitázók és kerelőlköz* zajában.

Ezért nem hagynak mélyebb nyomot igaz-ságokkal teljes beszédei. Amidőn a *Dehlen* kor-mány rendeletben szabályozta a választójogot, rendelettel, a maga érdeke szerint osztotta be a választóköröketek és ezen az alapon választatott, — Apponyi *felémte tiltakozó szavát;* amde tiltakozásának nem volt eredménye, *meri a szót nem követte a cselekedet* és mint kor-előnk, nem tagadta meg az általa törvénytelen-nek mondott rendelet alapján megválasztott nemzetgyűlést. Nagyszórá és hatalmas volt az a beszéd is, amit a választójogi törvény tárgya-lásánál a nyílt szavazás ellen mondott; amde a szöve megrázdó hatású beszédet nem követte az akció: az *alkotmányosan demokratikus erkék egybevívítése és összefogása a döntő ostromra.* Apponyi túlnőtt a pártpolitikán, pártmögazmal-mak élére nem akar állni. Normális időkben ez erőforrás volna. Hiszen szöve pártatlan jelen-ség a törtélemben, hogy kiemelkedő egyéniség *már életében halhatatlanná legyen, mint ő.* *Eb-ben az abnormális és erőszakos korszakban azonban csak a szervezett erkék szánitának, a tehetségtelen csoportfőnökök, a törpe banda-vezérek is aránytalanul erősebb tényezők, mint a legtitisztaltabb szellemi és erkölcsi hatalom.*

Es mindaddig, míg Apponyi Albert gróf nem határozta el magát arra az áldozatra, hogy pártot szervez, annak élére áll, azt vezeti: min-den beszéde esztétikai gyönyörűség lesz, kápráz-tos szellemi jelenség, imponáló erkölcsi megnyilatkozás; — amde a viszonyok változtatni nem fog.

Órea várt volna az a hivatás, Órea, aki mély-ségesen vallásos, amellett az alkotmányos sza-badság, a demokratikus haladás és a szociális fejlődés harcosa. — hogy Magyarországon meg-alapítsa a német birodalmi centrumpárthoz ha-sonló alakulást és ezzel helyes mederbe terelje az úgynevezett kurzus vadvízeit. Amde Apponyi irrtóztól attól, hogy pártot alakítsa. A jogfoly-tonosságon alapuló alkotmányos legitimitásnak szenteli életét és azt hiszi, hogy helyes utat jár, ha mindenkit elfogad legitimitásnak, *evébként bármilyen pártköz tartozék és bármilyen irányú rajlon is.* Nem veszi észre, hogy a koronás kí-rály halála óta a legitimitása irányzatot az a ve-szedelem fenyegeti, hogy magyar *Schagerek* a koronás király felekezeti gyűlölködést nem ismerő igazságos és demokratikus irányú meg-erősülők és a legitimizmus össze akarják há-zasítani a horonkeresztet irányzattal. — *Ez a legitimizmus irány igazi veszedelm.*

A legutolsó jászberényi beszédeben Apponyi

Albert gróf ezzel a veszedelemmel nem foglal-kozik. Ő az úgynevezett szabadkirályválasztó elemektől félti a legitimitást és erős szavakkal támadja azokat, akik Magyarországot egy ka-landorkirálysággal akarják megajándékozni”. Ennek a kijelentésnek mi az aktualitása? Nem tudjuk, hogy csak általános igazság kimondás-ról van-e szó vagy tényleg szabadkirály-választó kísérlet fenyegette.

Magam is elmondottam a király első látog-gatása alkalmával a nemzetgyűlésen kifejlődött vitában, hogy a *pakfong-királyságnak nincs ér-téke.* A legitimitás alapja a jogfolytonosság és a tradíció. Legendákat nem lehet napfényen gátítani és tradíciókat nem lehet mesterségesen tenyészteni. A királyság tehát vagy régi vagy — céltalan. Tradíció és jogfolytonosság nélkül több előnye van a közárságnak.

Ezek voltak a fejtegetéseim. Ehez még hozzátettem, hogy csak a tradíciókon alapuló királyság lehet pártatlan, lehet kiegyenlítő — és egyensúlyozó erő. A választott király — párt-király. De kalandorkirályt nemcsak azok akar-nak, akik szabadkirályválasztók, hanem azok

is, akik a királyság kiegyenlítő, egyforma igaz-ságot osztó jellemét egy horonkereszt és had-gyűlölettel hirdető királysággal akarják me-gahamisítani.

A legitimista irány zárkózott lesz, ha csak azokra szorítkozik, akik Ausztriában a legiti-mista tábornoktájták. Néhány főúr, az ancion regime néhány öreg katonája és hivatalviselő férfiak még akkor sem képvisel erőt, ha türelmes és elnéző a horogkeresztés irányzattal szemben. Ha a tömegek nem lelkesednek a jogfolyton-ságon alapuló királyságért, ha abban nem lát-nak népkirályságot, mely vágyaik hordozója, a jogegyenlőségnek és a közszabadságnak a biz-tosítéka: akkor a legitimizmus csak herbárium, mely régi préselt emlékeket gyűjt össze, de nem élő, sarjadzó, fejlődő valódság.

A legitimizmus legveszedelmebb ellen-ségei nem a szabadkirályválasztók, akik nincse-nek, hanem azok a legitimisták, akik megtan-adják a jogegyenlőséget és úgy urálnak át bol-dozult *Károly* király igazi keresztény szeretettel hirdető egyéniségének emléken, mint a regce szent átrágrát Bemus Róma alacsony falain ...

Trianon végrehajtói

A jászberényi beszéd alkalmából ismét tiszte-legnie kell minden magyar embernek Apponyi Al-bert gróf előtt. Nemcsak a bősege ő, hanem elő lelki-ésmérete is a sokat szenvedő országnak. Apponyi Albert gróf kivételre helyezett megengedi, hogy a legnyúlóbb és legoknyosabb kérdésekhez is hozza-szóljon és őszinte világtátsághoz helyezzen minden ak-tuális problémát. Apponyi Albert gróf ezzel a kábé-telen helyzetével, a legnagyobb lelkek legfinomabb tapintatával sokszor: inkább halgat.

Apponyi Albert gróf a magyar kérdés legnagyobb csúcsára mutatott rá. Mint a sae: egy-szárnyaléssal rögtön a legnagyobb magasságba emelkedve Magyarország és a Népszövetség nagy kérdéseivel kezdte el beszámolóját. A magyar kérdés nemzet-közi propagálásának és ébrentartásának feladatát látja abban, ha a Népszövetség előtt megjelenünk, mely a mi javunkra még semmit sem tett.

A szanaság kérdésével kapcsolatban gazdasági betegségeinket diagnosztizálta. A parlamenti élet el-fajulás, a mandátumok meghosszabbítása, a nyílt szavazás: alkotmányos életünk káros tüneteként je-lennek meg a jászberényi beszédben. A királykérdés

megoldásának kísérleteit, amennyiben azok a törté-nelmi alapról le akarnak térni, a sítékbankkal ha-sonlítva össze Apponyi és az erkölcs elfajulásának, a kalandorpolitika inaurálásának minősíti.

Szeretlök volna, ha a *Cuza-ügyről is nyilatkozik* a nemzet legnagyobb bősege, ha nem mellőzi a hall-gatás összehajlását azokat, akik a magyar nemzet egyik legelőkelőbb sőbőre: az elszakított részek ma-gyarságára korbáccsal rosztyítottak. A *Cuza-ügy* ugyanolyan kiemelkedő problémája a magyar élet-nek, mint a Népszövetség kérdése, mert vajlon van-e jogunk rá, hogy igazságtalanságunkat a világ itélő-széké elé vigyük, ha itthon eláruljuk azokat a vé-reinket, kiket legerősebben sújt Trianon! ...

A *Cuza-ügy* odakivánczolt volna a jászberényi beszédből, mint a *trianoni kérdés egyenes folytatása.* És szeretlök volna, ha Apponyi Albert gróf hivatott akjáról érte volna a nemzet sújtó tételle azokat, akik ráültök a pecsétet a magyarság rettenetes tragé-diájára, mikor asztalhoz ültek és kezot fogtak Tri-anon végrehajtóival, az erdélyi magyarság üldöz-vel.

A letenyei “ellenzék”

Letenyén újra megismétlődik, ami Hatvanban történt. A kormány jelöltével szemben újra csak a fajvédők jelölt képviseli az ellenzéki gondolatot. Az egészecsés ellenzék érzésnek, mely a nép széles réte-gében felhalmozódott, újra ők az egyetlen vámszó-dói. Ismét fűrdenek a népszövetségnek abban az áram-bában, mely mindazokat megilletti, akik a becsületés ellenzéki gondolatot hirdetik. Megin nyilatkozhata-nk és panaszkodhatunk a választási intéző közegek túlbuzgóságán, mely a hivatalos kormány-jelölttel szemben kivételes előzékenységet szokott tanusítani. Megin feljajdulhatunk, hogy a választási hadjárat során nélkülözök az a partitást, mely minden küzdő pártnak egyenlő fegyvereket biztosít. Újra homlok-térbe kerülhettek, ismét rőpáratokkal és plakátokkal harcolhatunk, melyeknek hangja és elvei ellen hiány-zik a cőfólat, az ellenérv, a küzdelem.

Lehet, hogy a letenyei választókörület nem ke-csegtette volna a liberális ellenzékét száz százalékos sikerrel. Lehet, hogy nehez és meddő küzdelem várt volna a liberális ellenzék jelöltjére Letenyén, de si-

keretlen és meddő maradt a fajvédők küzdelme is több kerülésen a legutóbbi időkben választások so-rán a fajvédők mégis felvetették a küzdelemet, mégis fontosnak tartották, hogy hangot adjanak elveiknek, azt sem ártottak, hogy a liberális ellenzék köntőse-és nevében jelenjenek meg ott, ahol éreztek, hogy az ellenzéki hangnak sem szabad hiányoznia és az ellenzéknek is meg kell kísérelnie, hogy utakat nyis-son, ha azok az utak nem is valának rögtön járha-tókká, főleg pedig — könyelmesökké.

A hatvani választás után, most a letenyei választás alkalmából emeljük fel szavunkat a liberális el-lenzék mulasztása és politikai töltéségre ellen. Eson-tól nem szabad választásnak elkövetkező Magyar-ország, melyen karpasapás nélkül engedjük át a népszövetség diadaltól a fajvédőknek s amelyen nem szólatított meg a magunk bangját is, hogy ha nem is győzünk, de legalább is megpecsételjük a *fajvédelem bukását*, mely általunk tudott oddig is tét hő-dítani és látszat-sikereket felmutatni.

és várja a szentendrei vicinális, a Visegrád felé vivő buszokkal, a margitszigeti lovasút.

Es olcsó árak is kellenek. A drágasággért egyedül az állam felelős, mert

az állam okozza elsősorban a drágaságot.

Komoly adóösszeállítás, olcsóbbodás a vasúti tarifától a bányászati és elvételre kellenek, nem a forgalmi adónak 3%-ról 2%-ra való csökkentése, akkor nem fog az idegen azonnal a panasszal távozni, hogy Budapest a világ legdrágább városa. Arra van szükség, hogy ne a drágasági tanácsot hívják minduntalan észre, mely tanács tanácsátlanul áll a drágasággal szemben, hanem az állam fogadja meg azt a tanácsot, melyet a mindennapi életről az egészséges, emberes gondolkodástól kap.

Végül

Jó propagandára lenne szükség.

Külföldi követésgeink talán itt kaphatnának valami komoly és reális vonatkozást. A propagandát illusztrált ismeretanyag útján kell csinálni, mint azt például Csehországtól látjuk. Itsz, az pénzbe kerül, de talán a „Magyar Jövő” kiadványainak támogatása mellett erre is akad néhány filler, pardon: szar. Az kell, hogy az a néhány százszor amerikai és angol, akik elárastják a kontinentet, ne forduljanak meg Bécsnél, hanem tudják meg, hogy néhány órával odább, Budapesten is akad látnivaló.

A megrkesző idegent pedig fogadja előszékenyég, szeretet, olcsó árak, jó közlekedési eszközök, európai modor,

Itt kell megfogni az idegenforgalom kérdését és akkor hasznos munkát végeztünk az ország javára, mert hazánk trianoni szegénységét elsősorban az okozta, hogy nem ismertek bennünket...

**Ügyeljen
bevásárlásainál**

védjegyünkre!

Ami a valuták között
A saájci frank,
Az a kávék között
A valódi FRANCK

D. 177 O. 25 L. - Va. 2.

Ketrecre zárt örültek az Erzsébet-szegényházban

Ahol szabadon terjesztik a tüdővést

Nem is tudtuk, hogy a város kelles közepén milyen épületes állapotok vannak. Az územellenőrző bizottság jelentéséből tudjuk meg a következőket:

Az územvizsgálóbizottság megállapította, hogy a szegényházak kötelesek szükségleteiket a Községi Élelmiszerüzem útján beszerezni. 1925 január 23-iki kiadválása alkalmával megállapította a bizottság, hogy

a szállított hús drágábban számlázottot, mint a piaci árak.

Ugyanakkor megállapította a bizottság, hogy az Erzsébet-szegényház élelmiszertárában lévő készlet, dacára annak, hogy a piaci árnaknál magasabban számlázottot,

még csak nem is elsőrendű minőségű.

Megállapítást nyert a bizottság részéről, hogy ilyen anomáliák gyakran fordulnak elő a szállításonál.

Megállapította a bizottság, hogy az Erzsébet-szegényház túlnyomórészt el van vonva rendelkezéséről, mivel átpolitikált több mint egyharmad része kórházi kezelés igényel. Az Erzsébet-szegényházban mintegy

60 tuberkulózisban szenvedő beteg a többi ápolattal és alkalmazottal az ezek esatláttal egy folyosón közlekedik,

egy udvarban tartózkodik és így szabadon terjesztik a tüdővést.

Az Erzsébet-szegényházban jelenleg elhelyezett 180 elmebeteg és hülye léon zárt helyiségben van elhelyezve, de nyáron egy

drótszövénygel elkerített „ketrec”-be terelik őket és bizony gyakran megcsik, hogy egyik-másik dühöngeni kezd,

úgyhogy az ápolók kénytelenek elhúrcolni és zárt helyiségbe internálni. Mindez

a többi ápolak szemelattára történik.

Természetes, hogy a bizottság javaslatot tesz ennek az állapotnak a megszüntetésére, de egy csopót sem természetes, hogy a bizottságnak kellett jönni, hogy ezt észrevegoye és az orvoslást sürgeesse.

Húsz százalékot fizet rá a főváros ruházati üzeme minden megrendelésre

Hat munkás dolgozik a fővárosi szabóműhely hatalmas helyiségében — Adót nem fizet, ruhát, szövetet nem szállít haza és mégis ráfizet — A cipésműhely 10%-os tiszta haszna

Azok a cikkek, melyekben a főváros javítóműhelyével foglalkozunk, élénk visszhangot keltettek a fővárosi iparos- és kereskedőkörében. Tömegesen kapjuk a leveleket, melyek új és új seregeltek hoznak tudomásunkra, minden levélnek minden szora vádirat a fővárosi üzemeknek működése ellen. Ezáltal nem a javítóműhely helyét életét teregetjük a nyilvánosság napfényére, hanem egy másik műhelyet, mely feleslegességében vetekedik a javítóműhelynek.

A fővárosi szabó- és cipésműhelyeiről van szó.

Ezek a műhelyek a Ráday uca 33. számú házban elfoglalják az egész földszintes házat. Az územellenőrző bizottság jelentése szerint a műhelyek 2 1/2 millió évi forgalmat csinálnak és ebből 218 millió esik a szabó-, 1280 millió pedig a cipésszüzemre. A szabóműhely

egy millió koronát kér egy ruha elkészítéséért, anyag nélkül, de sem a szövetet nem küld el, sem a kész ruhát nem szállítja haza.

Ilyen összegért bármelyik jó szabó vállal ruhakészítést, ezzel szemben az anyagot elhozhatja a megrendelőtől is természetesen a kész ruhát is hazaküldi. Sőt, minden szabó a vevőnek a kis javításokat, mint hibák javítása, vasalás, ingyen szokja elvégezni,

a fővárosi üzeme ezeket a javításokat is megfizeteli.

Igy a fővárosi tisztviselő, akik ezt az üzemet igénybeveszik, sokkal rosszabbul járnak, mintha ruhákat bármelyik magánüzemből rendelnek meg. Ezt úgy látjuk, a tisztviselők is érzik, hiszen ez lehet csupán a magyarázata annak, hogy a szabóüzem ilyen jelentéktelen forgalmat ér el.

A megrendelő tehát nem nyer azon, hogy az üzemet igénybeveszi. De

nem nyer rajta az üzem sem.

Sőt! Megfizethető helyről kapott adataink szerint a 218 millió forgalomra munkabérekért 148 milliót adtak ki, a szabászi rezi 15 százalékos, általános rezi 40 százalékos, ez 223 millió tesz ki, vagyis máris 5 millió koronás ráfizetés mutatkozik. Ha hozzászámítjuk még azt a 41 millió koronát, amit az üzem béreire és hoz-

závalóra ad ki, végeredményben 50 millió korona ráfizetés mutatkozik. Ez annyit jelent, hogy

az üzem minden vevőre már abban a pillanatban, amikor a megrendelést megviszi, 20 százalékos ráfizet.

Miféle szükség parancsolhatja egy üzemnek fentartását, mely nem szállít olcsóbban, mint bármelyik iparos, de annak ellenére, hogy sem adók, sem villany és sok más költség nem terheli, mégis

ráfizetéssel dolgozik?

Az üzem ezenkívül hatalmas helyiséget foglal el, viszont a nagyarányú terebten összesen hat munkás dolgozik, igaz, hogy a hat munkásnak hat tisztviselő is. Nem lenne sokkal közérdeklőbb, ha ezeket a helyiségeket lakás céljaira használnák fel a mai lakásínségért!

Amennyit azonban a főváros ráfizet a szabóüzemre, annyit be is hoz a cipőüzemem. A cipőüzemem ugyanis, könyveinek tanúsága szerint, 10 százalékos haszonnal dolgozik. Itt az ellenkező végtel jelentkezik, mert szerencsétlén látni azt a cipészit, a nagy, belvárosi luxusüzemeket kivéve, aki 10 százalékos haszonnal értékesíti gyártmányait. Emittérem méltó az a körülmevő is, hogy a főváros 1923-ban 250 millió koronát beváltott az üzem rendelkezésére. Jogos az a kérdés,

hol van ez a 250 millió forgatóka,

amikor az üzemek 2 1/2 milliárdos forgalmuk túlnyomó részét munkabérekben és rezisben, tehát készpénzben bonyolítják le. Ez a 250 millió is a polgárság adólléteiről tevődött össze és az adóilleték kereseti lehetőségeinek csökkentésére használdotak fel.

A szabó- és cipésszüzemek ellen különben a szabóiparosok nagyszabású

demonstrációra készülnek.

A Fővárosi Munkaadók Egyesülete, melynek Vitéz Aladár demokrata törvényhatósági bizottsági tag az elnöke, mult heti ülésén előtárolta, hogy a szabóüzem megszüntetése érdekében

országos naggyűlést hív egybe

és tekintettel arra, hogy a szabóüzem a cipésszüzemmel karöltve működik, felszólítja a cipészemek egyesületét is, hogy csatlakozzék ehhez a mozgalomhoz.

Egy darab kenyér

A fővárosi közlemezési bizottságának legutóbbi ülésén egy darab kenyeret tettek le a tanácskozássalra. Egy darab kenyér, a fővárosi polgár mindennapi kenyérének egy szeletje került a zöld posztóra. Odatették, mint egy aktát, lehelyezték az asztalra, tüzes szónoklatok helyett, odatették, mint argumentumot, mint érvelt, mint eláborátumot, mint memorandumot, mint — mementót.

„Egy rózsaszál szobben beszé!” — írta Heitler Jenő a János vitében. Egy darab kenyér többet mond, mint száz népgyűlés, két parlamenti ciklus, egy könyvtárra való könyv: a darab kenyér mindent elmond, ha van, ki meghallgassa. Ha akad, ki meg akarja érteni.

„Odavisszük a mindennapi kenyeret!” — ígérte a demokratikus blokk a fővárosi választások előtt. S íme, az ígértet tetet ültöt, nemcsak szimbolikusan került oda a poszt polgár kenyere a városba asztalra, hanem odakerült, amúgy keletlenül, szalonnásan, a maga testi mivoltában. Odakerült, hogy tanítson és elgondolkoztasson arról, hogy: ez a kenyér az, melyet munkával, küzdelemmel kell megkeresni; ez az, melyet a családban éhes szájak várnak; ez az, melyet szimbolunként végig kellene hordozni a közlemezési bizottságtól az összes többi bizottságokba, a plénumba, a városba falain kívül mindenüvé, ahol a nép és a társadalom sorsáról döntenek.

A zöld posztón ott fektött a darab kenyér és má megmagyartjuk, felmutatjuk ezt a darab kenyeret, mint valami szentegest, körülhordozzuk, mint a békés munka jelképét, körülviszük a város kard, a gyűlölködés vérző pallosa helyett, melyet sikerült elűzni egy darab kenyérről, melyet sikerült elűzni a munka szimbolmával, mint ahogy a világszággal eloszlik és szerteoszlik a vak éjszaka felmeletés és kiérteties sötétsége...

Wertz József multja

A postvidéki büntetőtörvényeszek egy sajtópörben felmentett egy újpesti újságíró, akit Wertz Józsefnek, volt újpesti lelkész, jelenleg adomány ellenőr állított bíróság elé. Az újságíró azt írta Wertzről, hogy „leteketelekk terrorista”, az Újpest és Vidéke című lapról pedig azt állította, hogy „akasztófa-újság”. A kihallgatott tanuk számot adtak Wertz Józsefnek a ellenforradalmi időkben tanúsított magatartásáról és sorozatos denunciaciójáról, melyek miatt tiszességes embereket börtönbe és internálóláborba juttattak. A bíróság megállapította, hogy az újságíró igazat írt akkor, amikor Wertz Józseffel szemben erős és megbélyegző kifejezéseket használt.

A pör és az ítélet nemcsak azért érdekes, mert egy ellenforradalmi hősnak a multjáról és egyéniségéről rántotta le a leplet, hanem azért is érdekel bennünket, mert Wertz József nevevel a legutóbbi hetekben is találkozunk. Ez az új volt az, akivel a liberális blokk egyik frakcióján a legutóbbi városi főlegységyválasztás alkalmával meleg barátságot kötött és együtt bantkezett, ez az új volt az, akivel egyes újpesti liberális „betegek” öszszeszevetkeztek, hogy kibukassák dr. Antal Endre demokrata párti jelöltet a fővárosi fővárosból. Ennek az újságja — melyet akasztófa-újságnak neveztek a sajtópörben — volt az, amely a közösen kivitt győzelem után lezsidóztat volt liberális szövetségeseit.

Vajjon hogy érezhetik magukat ezek az újpesti liberális ezután a sajtópör után, mely meghelyezte Wertz Józsefet és melynek nyomán Újpest határain túl is köztudomásává lett, hogy mit művelt a liberális kiváló szövetségese az ellenforradalmi idők sötét hónapjaiban?

Milyen lesz a főváros jövő évi költségvetése ?

A városháza pénzügyi igazgatóján erősen dolgoznak. A tizenkettes bizottság rövidesen mégis csak összeül s addig legalább tígy körülbelül tájékoztató képet kell nyerni a székesfőváros gazdálkodásáról. Eppenséggel nem rózsás a helyzet. A jövő évi költségvetés ködképeiből egyelőre még a deficit az, aminek képe ijészően felel meg.

Nagy, súlyos tétel nyomja a háztartás kiadásai oldalát: az *ostendi egyetem* pénzügyi terhei, a *betegápolási alap*, a *lakóhelyek* s mind ezek tetejébe a *tisztviselők fizetés- és státuszrendezése*. Mindegyik külön is jelentős tétel, együttesen óriási teher, amely szinte agyonnyomja a költségvetést, a főváros háztartásának nagyon áhított pénzügyi egyensúlyát. Ezekre persze fedezet kell.

Új adóra az igazgatóság nem gondolt.

Mint ahogy azonban fedezet mégis csak kell s most nem lehet, mint hajdan jó Wolffok korában, egy tucat új adómon javaslásával előhozakodni, a pénzügyi igazgatóság a következőket veszi egyelőre fontolóra:

Fel akérja újítani a most szűnlelt telekért adót. Ez tudvalevőleg *A Polgár* akciója s ezzel megint feltámad egy igazságos s Wolffok által jogtalanul és ok nélkül halálra szánt adómon.

Itt van azután a kincstári haszonrészeseledés, melyet a házbérelt együtt fizetnek. *Bud János* pénzügyminiszter olyan kijelentést tett, hogy ezt a jövedelmet a kincstár most már el fogja ejteni. A főváros pénzügyi igazgatósága abban reménykedik, hogy a

kormány hajlandó lesz ezt a jövedelmet a fővárosnak átengedni. A főváros módosítja majd ezt az adómonat.

progresszív lakásadó

lesz így belőle, amelynek hozzáadja valamelyest ellensúlyozhatja a költségvetés teheroldalát.

Harmadiknak azán itt van az *állás közzégi jövedelemadó*. Ezt tavaly is már beállította a pénzügyi igazgatóság a költségvetésbe, de a kormány nem hagyta jóvá. A városában abban reménykednek, hogy most nem lesz a kormányhatóság oly szigorú s engedélyezi majd ezt az adót.

Végül itt van még *Vassonyi Vilmos* egy felvetett ötlete: az *ingatlantulajdonosok konjunktúrás nyereségének egyszeri megadóztatása*. Az ingatlanulajdonosok tudvalevőleg valóságosan minden fizetség nélkül tehermentesültek váltóknak bukásánálása révén, méltányos dolog tehát, hogy valamelyest terhet vállaljanak most. Egy öszezben való illetémeny kivásával van szó és ez több évre felszavaz fizetik majd.

Ezek az igazgatóság tervelt. Hogy az itt felsorolt jövedelemtétel elegendő fedezetet nyújtana-e majd, az igazgatóság maga sem tudja. Ami egyelőre nincs több terve. A tizenkettes bizottság majd összeül, talán ott is — gondolja — merülnek majd fel áttevülő gondolatok, amelyeknek megvalósításával megemulhatja majd a főváros ezt az esztendő is, meg a következőket is.

Az ÉME helyesli a román barátkozást

Tagavató vacsora a Központi Demokrata Körben — Vázsonyi Vilmos nagy beszéde a fajvédőkről

A Központi Demokrata Kör szombat este tagavató vacsorát rendezett, melyen röpkivül nagy számban jelenek meg a kör tagjai. Az új tagokat *Biró Samu*, v. iskolaiszagaó ádvözölve, akik ismeretle állított a demokrácia elveit és kitért azokra a változásokra, amiken ez az eszme a háború alatt és óta átment. Az új tagok nevében *Gerely Arnold* téte fogadalmat a demokrácia mellett, majd *Bródy Ernő* dr. beszélt a pénzügyi bizottság legutóbbi üléséről, ahol megtárgyálták annak módját, hogy hatmillióárd megfelelő formában munkanélküli segély eméon a szűklétköz közt ki lehessen osztani. Foglalkozott a forgalmi adó kérdésével és rámutatott arra a veszedelemre, mely a lakberek emelésében és az üzleti helyiségek közeli felszabadulásában rejlik. *Posta Sándor* dr. keserűséggel állapította meg, mint érdélyi ember, hogy a magyar parlamentben alkalom kínálkozott arra, hogy bárki is védhesse azt a hazafülsé, melyet a fajvédők a Cuza-féle tárgyalásaikkal ekövétek.

Ézután, közöhalján engedve, *Vázsonyi Vilmos* emlékeztet szölszára és nagy szabású beszédében foglalkozott a fajvédők románbarát akciójáról.

— Emlékezem Nagy-Magyarország parlamentjére — mondotta —, a régi országgyűlésre, amikor pártunk tagjai ott ültek közvetlenül a nemzeti képviselők csoportja mellett. A nemzetiségi csoport tagjai közé tartozott *Vajda-Vojvoda Sándor* is, aki most Nagy-Románia megalakulásának központjában Romániában nagy szerepet vitt, mert egy időben miniszterelnök is volt. Magyarországon volt összejöttünk zömén nemzetiségi képviselőkkel, különösen az én intranszigns álláspontom miatt, hogy én az állami nevelőintézetnek voltam a híve, szemben a koalíciós többséggel, amely ezen a ponton megtagadta a függetlenségi párt régi programját: megtagadta pedig azért, mert a protestáns és katolikus magyarok körében a felekezeti szempontok túltengtek, azonban a nemzeti szemponttal, úgyhogy ezen a ponton találkoztunk a nemzetiségiek azon érdekeivel, hogy ők is fenn akarták tartani a felekezeti népiszkolákat, mert a felekezeti önkormányzat bástyáiba vonultak vissza a maguk nemzetiségi politikájukkal.

Hát a választ belevizsl a politikába, megfertözi a választ

Ebben az időben egy összeütközés alkalomával, *Vajda-Vojvoda Sándor*, aki szomszédágomban állt, azt mondta nekem: „Nézétek, ti nagyon rosszul csináltok Magyarországon a dolgokat. Ti, zsidók, egymillióban vagytok Magyarországon, nektek be kellene állnotok a nemzetiségiek sorába. Nektek, zsidóknak, mint nemzetiségieknek kellene megszólalnotok és velünk együtt fölvenni a nemzetiségi politikát”. Enn azt természetesen, megköszöntem *Vajda Sándor*nak ezt a tanácsát és folytattam azt a politikát, amelynek ez volt az alfája és omegája. Hogy ebben az országban, de sehol a világban külön zsidópolitika szükséges nincs. Egy politika van: a demokrácia és szabadságharc a politikája, amelynek kell, hogy mindenki alárendelje magát. Ez a politika tel-

jesen kielégít minket. A vallás nem politikai fogalom, a vallás etikai fogalom, a vallás nem való a politikába: aki a vallást belevizsl a politikába, az megfertözi a politikát és megfertözi a vallást. (Élénk helyeslés.)

A legutóbbi politikai események, melyekről más helyen nyilatkoztam, még egy különös szempontból érdekes, amelyet még nem említettem és amely sajátságos módon elkalkodott a sajtóban is és a parlamentben is.

Az ÉME helyesli a román barátkozást

A fajvédők sajtójának hítelez jelentése szerint ugyanis arról a titkos nemzetközi antiszémia értekezletéről *Eckhardt Tibor* jelentést tett az Ebrédő Magyarok Egyesületének. Az Ebrédő Magyarok Egyesülete helytelen tudomásul vette a jelentést és megpecsételte a szöveget.

Bátor vagyok azt a kérdést felvetni: vajjon ez a magyar kormányt nem érdekli az egyesületi jog szempontjából? Az Ebrédő Magyarok Egyesületét a kormány úgy szerepelteti, mint társadalmi egyesületet. Pedig tudjuk, hogy ez egyike a legnagyobb valótlanságoknak, mert hiszen az Ebrédő Magyarok Egyesülete belevatkozott az ország minden kérdésébe, belevatkozott a politikába, a közigazgatásba, az egész országot hálozantán vonja be, jelentéseket tétel magának arról, hogy egyes tisztviselőknek milyen magatartása, bizalmiférlakati tart mindennél. És ez a valótlanság sohasem leplezetett le annyira, mint a fajvédők sajtójának ezen közlésema által. Meg kell kérdeznem a magyar kormánytól, hogy mióta van egy társadalmi egyesületének joga, hogy nemzetközi szövetségeket kössön és nemzetközi értekezletéről szóló jelentést vegyen hivatalosan tudomásul. Ez már túlmegy a belső politika határain is, és már nemzetközi kapcsolat keres; már pedig Magyarországon semmiféle egyesületnek — ha csak nem karitatív, humánus, vagy jótékony egyesület — nem lehet gondja arra, hogy nemzetközi kapcsolatokat létesítsen.

A siketnéma kormány

A magyar kormány erre nem adott választ és a kormány ebben a kérdésben átalakult egy nagy siketnéma intézeté. Maga a ház elnöksége is azt a szerepet vállalta. A házelnök azt az álláspontot foglalta el, hogy neki shozz van csak köze, ami bent a házban állás alatt történik. De felvettem a kérdést: ha megfordította történt volna a dolog, ha a baloldali egyik tagja ragadtatja volna el magát arra, hogy a parlament üléstermét ezzel gyallazza és szentségteleníti meg, hogy ott tottelgezzelnek követ el: vajjon az elnök úr akkor is ezen az állásponton lett volna? Vajjon, ha Fábán fogta volna meg *Gömbös* fileit, akkor is siketők lettek volna *Seitzovszky Béla* fileit? Azt hiszem: nem! Azt hiszem, akkor teljesítette volna azt a primitív kötelességet, hogy a ház nyílt ülésén jelentést tegyen, miután saját hatáskörében vizsgálót indított és önmaga javasolja, hogy a mentelmi-

bizottsághoz utasítsák — nem azért, mintha mentelmi eljárás történt volna, — hanem mert ennek a bizottságnak a feladata a képviselői kivoltokra méltatlan képviselők kipellengérese.

Ez az eljárás a legjobban világítja meg azt a sajtászervi helyzetet, amelyben vagyunk, hogy a fajvédők maroknyi csoportja oly érthetetlen és rejtélyes befolyást gyakorol a magyar közéletre, amely méltán évi aggodalommal a magyar közölkeményt. Nem az 6 személyük jelentősége és nem humoros szövekezők nemzetközi elemek, akik odahaza nem jelennek semmit, nem ez ad jelentőséget, hanem, hogy a fajvédők elleni küzdelem mindig rejtélyes, nagy akadályokba ütközik. Ez az egész dolognak a komoly magja.

A fajvédők politikájáról én már többször elmondtam a magam nézetét. A fajvédők politikáját gyűlöletesnek tartom és efilem azért is, mert tulajdonképpen abban nincs más program, mint az, hogy mindaz, amit jogtalanul és helytelenül rónak fel a zsidóság terhére, azt maguk akarák gyakorolni keresztény alapon. Ez az egész fajvédőpolitika a lelke. Az integrációs politikájuknak nincs komoly magja. Nem lehet integrációs politikát folytatni oly módon, hogy az ember ennek az országnak amúgy is kicsiny meglévő erejét még jobban szűkölhetti. Magyarországon jelenleg 8 millió ember lakik. Ez nem olyan nagy szám, hogy emellett megengedhetők magunknak azt a fényűzés, hogy ebből előbb elköltsük a proletárokat, amennyiben asociáledemokraták és rájuk sűsűk a bélyeget, hogy nem igaz magyar hazafiak; azután kilövik a zsidókat és rájuk sűsűk, hogy nem lehetnek sohasem igazi magyarok. Egy látszik, nekik a 8 millió magyar száma olyan nagy szám, mintha 8 millió dollárról volna szó! (Derültség.)

A hazát akkor is szeretni kell, ha ő nem szeret bennünket

Ezek az emberek pedig, akik állítólag az integrációs politikát követik, a magyarság meglévő erejét szaggatják ezjével, kevesbítik a magyarok számát. És azokra, akiket fölünk elszakítottak, akik a régi Nagy-Magyarországhoz tartoznak, olyan hatást gyakorolnak, hogy ott az emberek lelki meg hasonlításra viszik. Vajjon micsoda magyar politika az, mikor történelmi valóság, hogy számos tód, román közegében egyedül az ottani zsidó kereskedő képviselte a magyarságot; ha valaki odavetődött, a hivatalnokokon kívül alig talált más embert, akivel magyarul beszélhetett volna. Micsoda magyar politika az, hogy azok az emberek, akik az elszakított területeken Erdélyben, a zsidó hitközség tagja az ottani magyar egyesületekben tisztségviselnek, hogy ezek az emberek lelki meghasonlításra jutnak? Akkor mutatnak be a legfényesebb magyar hazafiságot, amikor Magyarországhoz ragaszkodnak, de azért, hogy itt a reakció uralkodik; ragaszkodnak az országhoz akkor is, amikor folyton megtagyentetnek és által az ország által. És ez tulajdonképpen a hazafiságnak legnagyobb próbjája. Mert könnyű egy országot szeretni, ha az jól bánik veünk, ha nekünk kitűnt esélyt, díszet, jogot, szabadságot ad, de szeretni akkor is, ha az az ország nem szeret bennünket; az az mi kötelességünk, amelyet mindig híven teljesíteni fogunk, mert a hazát sohasem létevesztjük észbe mlő kormányokkal. Azoknak a törpe epigonoknak a neveit, akik hasonlóan a könyveműl hunsygerkez, aki a márványoszobrot kalapácsütéssel megcsontítja, akik a Kosuthok, Deákok szent hagyományait földelik, — már régen elfelejtették, amikor ez a haza még élni fog a Kosuthok, Deákok, Petöfik és Jókait demokratikus, szabadságszerető és igaz magyar lelkeiben és szellemében. (Élénk helyeslés és taps.)

Egy duplicitás, egy kételkedés van ebben az országban. A fajvédők ellen látszanak harcolni ebben az országban, de kitártani nem engedik őket.

A reakció estélyi öltözete

Ez a kételkedés idebent az országban. De még nagyobb a kételkedés, ha a mi reakciónk külföldi vándorútra megy. Ha a reakciónk külföldi útra megy, úgy tesz, mint a franciáknál és angoloknál szokás, hogy bármiféle ruhában jár is az ember nappal, este ünneplésesen kitöltözködik a vacsorához, a mulatsághoz, színházba, kaszinóba már kitöltözködik és fekete ruhában, smokingban vagy frakkban jelenik meg. A mi magyar reakciónk is, ha külföldre megy, felveszi a civilizáció szmokingját vagy frakkját, átöltözik, megmossa a kezét és — mossa kezét. (Derültség.) Akkor a magyar reakciónk cselekedetei által kezébe tapadt kis idegen elemek mind a mosdóvízben maradnak. Most is kiváló kultuszminiszterünk, *Klebsberg úr*, aki az ebrédő plakátokkal szemben úgy változtatta meg a híres mondatát: „Leben und leben lassen!”, hogy — „Kleben und kleben lassen!” —, a mi kiváló kultuszminiszterünk elment Berlinbe, elment oda, ahol vannak reakcionáriusok is, de a kulturált reakcionáriusok, ezek között nagy előadást tart, hogy a numerus clausus nem a zsidók ellen irányul, Kétségtelen, hogy a ceremiség és osztyakok ellen! Megcsinálni idehaza a dolgok kéjjel és azután szegényl a dolgokat — ez az 6 eljárásunk.

Nem tudom hol, valahol olvastam egy kis pikáns kalandort arról, hogy egy amerikai ember részességében belevetted egy bútorizlet kirakatába, ott belevoltokált egy szép paradicsomi ágyba és lefeküdt. Felvilágosították, hogy ez egy bútorizlet, de azt felelte: „Ánám én én, megveszem az egész ágyat!” és elaludt a kirakataban, az egész világ szemlétlára. Ezek az urak is elaludtak a kirakataban, ott fekszenek Európa kirakataban és azt akarják letagadni, amit a kirakataban csináltak. (Hosszantartó lelkes éljenzés és taps.)

Több gondot az ifjúság testnevelésére!

A levele-egyesületek ügye a testnevelési bizottságban

Célját tartott a héten a főváros testnevelési bizottsága. A bizottság a testnevelési törvény alapján alakult akként, hogy a tagok egy részét a törvényhatósági bizottság választja, a többit a főpolgármester nevezi ki. Voltaképpen nem a municipium egy bizottsága ez, de egyelőre még nincs másik bizottság, mely a testnevelés fontos kérdéseiben illetékes volna. Javaslata van egy sportbizottság megalakítására, de a megalakítás még eddig nem történt meg.

Mindenekelt pedig azért nem fölösleges elmondani, mert a bizottság — egyelőre a testnevelés kérdéseivel foglalkozó egyetlen bizottság — ülésén az elnök mindenképpen azt a tendenciát áruolta elő, hogy a bizottság csak a levele-egyesületek ügyeivel foglalkozzon. Ez a tendencia egyenesen beütközik a testnevelési törvény világos szövegébe, mely szerint a bizottság figyelemmel kíséri a testnevelés ügyének állását és fejlődését, ez ügyekben javaslatot tesz és megkeresésre véleményt mond. Amit a törvény ezután mond, az csak exemplifikatív jellegű intézkedés lehet, a döntés az illetékes rész. A bizottság ülésén mégis megessék, hogy az elnököt arról fel kellett világosítani, sőt hadakozni kellett az elnökkel ezzel el-

lenkező felfogás ellen. Dr. Hajdu Marcel világította meg a helyes és törvényes álláspontot és felvetette — ugyancsak a törvény alapján — a kérdést, mit keres a bizottság elnöki székében Purbéli Győző tanácsnok. A törvény szerint ugyanis a bizottság elnöke a polgármester. Purbéli ma még csak nem is fogja a bizottságnak, nem hogy elnöké. Ezen az ülésen neki semmi kérésnivalója nem volt. Ezt fejtette ki dr. Hajdu Marcel, aki képtelen-kelletlen beletróditotta abba, hogy a testnevelés kérdéseit ma tárgyalja ez a bizottság, hiszen más még nincs.

Maga a bizottsági tárgyalás túlnyomórésztében a levele-egyesületek ügyével foglalkozott a kimondta, hogy a „leveleket” két hétköznapi órára és vasárnap délután és délután egy-egy órára tartoznak a leveletgyakorlatok részvételre, a nyár hónapokban azonban csak vasárnap délután lesz ez kötelező, míg a délután teljesen szabad lesz.

Az ülés utolsó pontja a testnevelési főfelügyelőség részére két megfelelő helyiség ügye volt, amely ügyben az elnökök tanácsnok ígéretet tett arra, hogy a városi hivatal gondoskodik majd a hivatal megfelelő elhelyezéséről.

két helyeslen felismerve és a mult tapasztalatain okulva, a mivelnt nyugati fővárosok kereskedők. Berlinben pl. nincs áru, ahonnt hiányzanának az árukat jelző táblák.

A harmadik feladat a bizalom megtartása. Ennek első kelléke a relatív olcsóság. Jót és olcsón, erre kell törekednie minden kereskedőnek, és aki ezt a kettőt meg tudja valósítani, az óvatosan evez az adók és vámok Seydlitz és Charibdisel közt és pozíciót teremt magának. Magyarországi szolgálatok, francia udvariaság a jellemzői a piuvélet és tanult kereskedőnek, aki sohasem bosszus, sohasem ideges. Az áru minden jó és rossz tulajdonságát pontosan ismeri és a vevőnek elmagyarázza. Szolid üzletben szabott árak vannak, mert ne higgyék a kereskedők, azt, hogy a vevő örül, ha lealkudhat valamit. A vevőnek, ha tényleg sikerült lenyomnia az árat, mindig az az érzése: hátha becsapták és ha jobban alkuszom, többet engedtek volna.

Ezekután önkérem magunkat az gondolják, hogy az elnök említett órási hasznossal dolgozó cégek nem lehetnek mások, csupán azok a cégek, amelyek jó és olcsó portékát adnak el a bizó és hibalomban élő vevőknek. Nem. A tisztességes kereskedő csak szeszély, hasznát sokszorosan megérdemel. Sajnos, nemesak ilyen tisztességes kereskedők vannak, hanem mások is.

A napokban befőttem a Belváros egyik legismertebb és legszolidabb textilkereskedésébe. Vásárlás közben érdekeltém a vának felől, azokról a vánokról kérdezősködtem, melyek a kétségbeesett kereskedőket korai sirba kergették. Az udvarias eladó elömben hozott különböző kazánokat. Megmutatta a külföldi gyártmányú kazánát és a belöldit, amely magyar gyárban készült. A külföldinek a mátere került 95.000 koronába, a magyar 85.000 koronába, de a magyar kazán minősége hasonlítatlanul rosszabb volt, mint a külföldi. Kiderült, hogy a külföldi kazánra kirót vám 30-40.000 K közt változik méterenként, tehát majdnem a fele az eladási árak. Elképzelhető tehát, hogy a sokkal silányabb kvalitású magyar kazán előállítás költsége még esélyesebb és így elképzelhető, hogy a magyar textilgyárak, visszatérve a védővámok által biztosított helyzetekkel.

Kíméletlen támadást indított a vásárló publikum zsebei ellen, mondhattam: hadjáromat indítanak ellenük.

Visszont ez ellen mi tiltakozunk a tisztességes kereskedelem nevében.

Dr. Szentirmai Imréné.

Be kell vonni az üzemeiket a lakásépítő akcióba!

A lakásépítés egyik legfontosabb és legsürgősebb problémája ma Budapest székfővárosának. Ez a probléma a főváros vezetésére nézve voltaképpen csak — pénzügyi probléma. Hogy építeni kell, hogy sürgősen kell, orok nézve nem lehet véleménykülönbség. Eddig azonban folyton azt hallottuk ennél a kérdésnél, hogy nincs pénz.

Hát csakugyan nincs pénz. De talán — lehet, be kell vonni a főváros üzemeit a lakás-építő-akcióba.

Vagy hogy a fővárosnak a formáját is megjelöljük: az üzemek bevonásával, az üzemekben fekvő hatalmas tőkék, sőt hatalmas pénzügyesleg felhasználásával

közérdeklő építő-egyesületet kell alakítani

és nyomban meg kell oldva a nagy probléma. Ez az építő-egyesületnek olcsó hitelt is kaphatna, így mindenképpen megvolna az építés megindításához szükséges tőke, megindulhatna az építkezés a Budapest vérkeringésében egyszerre friss vér pezsdülne.

Lenne munkakalomban és lenne munka, forgalom, élet.

Minden lenne. Úgy mondtuk, hogy volna. Úgy kellett volna mondannunk, hogy lesz. Mert a demokratikus blokk röviden ebben a kérdésben is konkrét alakot ad eddig is folytatott nagy akciójának az örök nagy hátra kötelezi vele Budapest lakosságát.

Vámok, melyek kétségbeesett kereskedőket korai sirba kergetnek

Utazás a tisztességes kereskedelem körül

A mai gazdasági krízis rendkívül súlyosan nehezíti a kereskedővárosunkat. Nap-nap után ropognak össze a régi, azidő cégek. Nem egyszer elcsúszó utolsó pontja a katasztrófa. Mindnyajunk részvétele és együttérzése kíséri a kereskedőket a mostani megpróbáltatások idején. De ugyanakkor, amikor ezek a tőnyek nyilvánvalóan és vitán felül állanak, ugyanakkor van egy kis rétege a kereskedővárosunknak, amely óriási hasznossal dolgozik, sőt még szel állapítanak, hogy eltévedő módon visszatér az adott helyzettel. Erre kitérek cikkem végén, előbb azonban a tisztességes kereskedőkről volna néhány szó.

A tisztességes kereskedő három követelménynek felel meg: 1. Jöminőségű portékát árul, 2. bizalmat gerjeszt a vevőben, 3. ezt a bizalmat ápolja és megtartja.

Ha a kereskedő azt 100 percentig belátja, hogy milyen varázserője van a jöminőségű áruknak, akkor a reklámra kiadott állítmények és kovácsok a beszerzés árba esatónak. Hihetetlenül konzervatív gondolkodású a vásárló publikum. És ha valahol jól dolgozik a vásárló publikum. És ha valahol jól dolgozik a vásárló publikum. És ha valahol jól dolgozik a vásárló publikum. És ha valahol jól dolgozik a vásárló publikum.

Mert itt nem megyünk rendesebb cukrászdákba? — kérdeztem én, aki szeretem a csillagot, ragyogó, nagyarányú, szőnyeges boltok.

Mert itt kaptam a legjobb krémes lepényt egész Pozsonyban — válaszolta. — Még lánykoromban ismerem ezt a cukrászdát. Egész Pozsony idejéről itt nincs soha régi sütemény, minden mindig friss.

nek milyen a külseje, a modora, a fellépése. Szolid üzletet szabott árakkal dolgoznak és ha egyszer szabottak az árak, miért nem lehet azokat kíteni, mikor az árak kitérés a bizalmat kelti fel a vásárló publikumban? Így tehát csak a vevő összehasonlításokat, anélkül, hogy az eladónak a legesélyesebb farsadást okozná és így kéri tapasztalásokat a szemérmes vevő, aki venni akar, ha belép az üzletbe és szegénykedik, ha üres kézzel kell távoznia. Nagyon sok asszony azonban — amint azt kereskedőink igazolni fogják — megmutatták magának az egész boltot, hogy tájékozódjak az árakról. Van egy nőismerősem, már két hét óta mindennap próbál kálapot, hogy összehasonlítsa az árakat. És van több olyan asszonyismerősem, aki a kálapot és bevált jó kalapomnál csináltatta a kalapját és dupláját fizeti annak az árak, amelyért egy másik üzletben ugyanazt megkapná. Mert még az ár sem fontos és döntő, ha a bizalom van a vevő szívében. Azok a kereskedők, akik kreditre dolgoznak, lehetetlen, hogy csak elméletileg akceptálják a bizalmat. A bizalmat bele kell vinnék a napi kereskedelmi életbe, ki kell írni az árakat, amint ezt megteszik saját érdekei-

kétségessé váll ezen a héten a nemzetgyűlésen, hogy vajjon magyar-e? Vázsonyinak ez iránt kérdést kellett intéznie Scitovszky Béla elnökhez és kérdése — nem kapott választ. Lehet, hogy az elnök ezt a kérdést nem hallotta meg, amint legutóbb elkerülte figyelmét Buday Deszönek az a löbészölés, mellyel a magyarságot üldözö románok védelmébe vette. A kényes kérdések, szerencsére, legritkább esetben halnak el az elnöki emelvényig s így Scitovszky nyugodtan adó maradhott a válasznál.

A kérdés azonban elhangzott, a kérdést Vázsonyinak fel kellett tennie s a kérdés elhangzása már önmagában is a legvalóságos meggyőzésére a parlamentben uralkodó súlyos fogalmi és érzelmi zavaroknak.

Vázsonyi Vilmos negyedszázad óta tagja a parlamentnek, kétszer ül hársnyezékben s a legújabb pártpolitikai közelet és fajszerű kvalifikációs törvény szerint alkalmasint még államviszít fekező, vagy magyar királyi utáparó sem lehetett volna.

Íde vezet a fogalmak összekuszálása és a pártpolitikai elfogultság!

Ne tessék amerikázni!!

A közlekedési bizottságban kiverkedte a demokratikus blokk, hogy bizottság alakult, amely be fog hatolni nem egy közlekedési anomália melyébe s igyekszik majd a nagyközönség és a főváros jogos érdekeit érvényesíteni. A bizottságtól komoly és szakértői vizsgálatot és — sürgős munkát, sürgős nekilindulást várnak. Kiküldött egy másik tízes bizottságot is, mely közbén tizenkettes bizottsággá bővült. Itt is egy a jelszó: sürgős munkát, jó munkát, gyors munkát.

Egyéb bizottságok is alakultak és alakulnak. Dr. Fázsonyi Vilmos javaslatára itt van a betegápolási és gyermekvédelmi ügyek kérdésében kiküldött bizottság. Ennek is sürgős a tevékenysége. Ebben a kérdésben külön feladat is vár elintézésre: fel kell kéri Budapest összes nemzetgyűlési képviselőit, hogy legyennek azon, hogy ebben a kérdésben a főváros érdekében járjanak el illetékes helyen. Hatalmas összegget, több mint negyven milliót kell itt a főváros számára megmeneteni. Ez a kérdés is nagyon fontos és nagyon sürgős. Erre különben közgyűlései határozat van már, amely végrehajtásra vár. A miniszterelnök és a helyigminiszter itt a döntő tényezők, náluk kell tehát Budapest nemzetgyűlési képviselőinek mindent elkövetni, hogy a döntés Budapest javára és a jó és igazság és méltányosság szemlélésben történjék.

Dolog van tehát, sőt a tennivaló a főváros érdekében. Nem szabad amerikázni. És nem is lehet többé. A demokratikus blokk nem fog belemenni ebbe, hogy a főváros nagy és komoly érdekeit elcsúszkazzák. Úgy, amint azt a nemrég lezajlott nyári tetteik

Dr. Körmendi Gyula halála

Körmendi Gyula dr. halálával újra veszítettünk azokból az értékeinkből, melyek még megmaradtak: szellemi, erkölcsi és lelki értékeinkből, újra szégyennebbé lettünk egy hűségűs demokratával, jobaráttal. Váratlanul, korán szállt sírba Körmendi Gyula dr. s ő, aki a lelkiismerete parancsára mindig végtelenségig kitartott az őrhelyén, most a sors megdöntött hűségűs parancsából éppen a legnagyobb munkája idején távozott el közülünk.

A másik demokrata körben, melynek képet a fájdalom és szeretet könnyűen keresztül, alig két hete rajzolta meg Vázsonyi János: az *elköltözött földöntúli párjában*, bizonyára megszokott derűs arcával fog lelépni Körmendi Gyula dr. Fel fogja tolni a személyné, körül fog nézni, hogy minden rendben van-e, amint itt közöltünk tette három évvel ezelőtt. Bizonyára ott is keresni fogja a számszámokat — melyeket annyi lelkiismerettel vezetett — és el fog eszelőközni rajta, hogy az igazság éteri honában nem kell pénz az igazság kihozatalához, nem kellene anyagi gondok az élet jogainak megőrzéséhez és kivívásához. Talán még vitatkozni sem kell az igazságon, mint itt lenni a földön, ahol mindig azok vannak többen, akik az igazságot elhomályosítják és letagadni igyekeznek, mint azok, akik felismerik és eszellemben akarják élni.

Körmendi Gyula már itt a földön is a kevesek közé tartozott. Csendes, szorony. Anonimák egyéniségeitől távol voltak az emberi gyengeség gyarapodásai, ő itt is az eszméit, az igazságot, tudott élni, a maga egyéniségének olyan háttérbe sorolásával, mely sokszor fölött érte az ügynek, semmit használta volna annak, aki ügyesebb, elrekeszve tudott lenni nála. Csak a munkában volt szerénytelen és mindig többet akart dolgozni, mint mások és olyan munkát vállalt, melyet legkevesebb oly módon végezni, hogy mindenkit ki lehessen vele elérteni. A Központi Demokrata Körnek több évtizeden át pénztárosa volt és súlyos harcok idején a bibliai csodátévek művészetével kellett gondoskodnia róla, hogy a kevesebb is sokra teljék.

A molnár, a példabeszéd szerint, nem tud aludni, ha nem szakol a molná, ha körülötte esendő van. Körmendi Gyula dr. leginkább azoknak fog hiányozni, akik a csodát szeretik, a magukat nem keletkező, komoly értékeket. Akikre meggyújtóan hatnak az olyan emberek, akikben megbízhatatlan, akikről mindig tudnak okos tanácsot, baráti támogatást, odandó útmutatást kapni. Ha kell: fölfelidőző munkát is. És első sorban hiányozni fog Körmendi Gyula Vázsonyi Vilmosnak, akinek — *Péls Sándorral* együtt — egyetemi évtársa, a voterjavaslatok idején már-hi csatlós a demokraták párt és a központi kör megalapítása óta odandó munkatársa és igaz, hűségűs barátja volt.

Megirésedet a helye a Központi Demokrata Körben, melyben naponként kétszer megjelent, s melyben az utolsó halál is utóélet. Megirésedet a helye a városban, melyben már régóta szükség lett volna rá, de amelyet szorony tartotta vissza a legutóbbi választásokig, mikor a párt közveleményének egyhangú ítélete emelte őt méltó helyére. Elérvult a helye a jogi élet fórumán, melynek tekintélyes munkása, nagytudású tagja volt. Csupán fog maradni Körmendi Gyula után a baráti szívekben is, melyek magukba zárták benne, hűségűs egyéniségét.

Mikor *A Polgár* össze akarta gyűjteni azokat a demokratákat, akik harminc éve tagjai a pártnak, a — sajnos — igen gyér névsorból elsőnek Körmendi Gyulát szólaltatni meg. Körmendi Gyula akkor sem akart nyilatkozni önmagáról. Amit elmondott, azt rajongott Vezéréről és pártjáról mondotta el. Ma vezérén és pártján a sor, hogy öröla nyilatkozozzanak és a fájdalom, szeretet felszökő hangjai mondják el a koporsója körül a hű barát, az igaz demokrata, a becsületes harcok büszszoját.

Szerdán este a Központi Demokrata Kör pénzügyi bizottsága tartott értekezletet. Dr. Körmendi Gyula — bár az utolsó hetekben nem volt még régi délecei ruganyosság — derűs hangulatban ült a zold asztal mellé. Bizakodott, hogy miután Magyar Pálban, friss, energikus, ambíciózus elnököt sikerült a bizott-

ság elére állítani, — talán csak teljesülni fog régi vágya, hogy az országos demokrata párt külön pénzügyi szervezetet nyerjen.

Ennek a kérdésnek volt az értekezleten előadója és a töle megszokott rajongó szeretettel beszélt kedves témájáról. Felsőházi után azonban az ablakhoz vonult, elszápadt, friss levegőt kívánt. Csendben, ki- moszalltatásban is kerülve a feltűnést, egyik hívet maga mellé szólította a lépcsőházban kereste a mindinkább fogzó értelevőt.

A Körben időző orvosok körje siettek, ápolás alá vették, baráti szeretettel lelkes tüzevel szerettek volna az ellankadó testbe életet önteni, de hasztalan: sem az ő kötszékbeszéd akarásuk, sem a befecskendezett elixir nem tudott az elmeszedett véredényekben életmozgást teremteni. Körmendi Gyula szűkebb családjának, feleségének és gyermekeinek kerelt őt, tagábul családjának oly nagyon szeretett otthonában, — az ideális demokrácia honába a másvilágra költözött.

A Központi Demokrata Kör csütörtökön este 8 órakor rendkívüli választmányi ülésen adózott dr. Körmendi Gyula emlékének. Vázsonyi Vilmos emlékeztet meg a Kör halottjáról és a következőket mondotta:

— Nagyon szomorú alkalom hozott ide hozzunk és a választmányi tagok nagy száma, akik úgyszólván spontan jelentek meg, legjobban mutatja, hogy mily erősen a veszteség, amely minket ért.

— Dr. Körmendi Gyula neve teljesen egybeesett ennek a körnek és pártnak az életével. Azok közé tartozott, akik ott voltak a kezdet kezdetén, az első tőrök és alapítók között és kedvetlő fogva mind a *sírig kitartott a mi programunk mellett*. A legnagyobb önfeledtséggel, szorony és szives munkálkodással szolgált a mi szorony. A külvilág nem tudta, hogy milyen értéket képvisel, de mi mindannyian tudunk és átérzük. Mert igaz és komoly képességek voltak benne és benne volt a legszemből kötelezettség és soha, egy pillanatra sem helyezte érdekeit, semmiféle ügyét, talán többre tartotta még a maga és családja érdekében is. Ezt a kört úgy szerette, mint tagábul családját és ennek a körnek minden tagja is úgy szerette őt, mintha családjához számította volna.

— Körmendi Gyula nem keresett csillag szerepét magának. Hosszú időn keresztül mint jegyző volt mintaképe a kötelezettségűsnek, később, mint pénztárosa több volt a számok regisztrálásánál, nem egyszerűen a bevételeket és kifizetéseket állapította meg, hanem lassanként *ő maga volt ez a kör és a kör anyagi ügyeinek ő volt a központja és tengelye és minthogy tudtuk, hogy jól intézte a dolgok, lassanként rászóltott itt minden gond és minden munka. A gondok és munkák szívesen vállalta, sohasem volt törtéte és sohasem voltak benne ambíciók, amelyeket más úton akart volna elérni, mint az egyenes úton és sohasem tartott semmire sem olyan dísz, amelyet neki ki kellett volna eskarni és amelyet nem mások önkéntes ajánlkozása és szeretete ad neki.*

— Ennek tulajdonítható, hogy annyiszor visszavonult onnan, ahol díszlő és kitüntetésről volt szó — mások javára, magának mindenkor a munkát és kötelezettséget tartotta. Ennek tulajdonítható, hogy csak az idő — szinte rákényszerítve — került a törvényhatósági bizottság tagjai sorába és — fájdalom — ott működést nem fejtethet ki, mert ilyen végtelen, váratlanul és lesújtó módon ragadta ki a halál sorainkból.

— Ő körünk boldogemlékü elhunyt ügyvezető elnökével: *Leitner Adolfal*, akibe szoros barátság fűzte — került a párt és a kör tagjai sorába és — fájdalom — most követte barátját. El kell mondanunk, hogy a halál velünk szemben nagyon rideg és kegyetlen, mert legjobb híveinket, pártunk alapító tagjait alig láthatjuk az élők sorában; a temetőben kell legjobb barátainkat keresnünk.

— Azt hiszem mindnyájan átérzük a fájdalmat és megörökítjük az emléket nemcsak jegyzőkönyvünkben, hanem mindnyájan szívében és emlékezetében!

Ezután *Bródy Ernő* jelentette, hogy dr. Körmendi Gyulát a kör és a párt a maga halottjának tekintti. Pénteken délelőtt 3/11 órakor temették a rákoskeresztúri ízr. temetőben. A ravatalnál a Központi Demokrata Kör nevében dr. *Bródy Ernő*, a Nemzeti Demokrata Párt nevében pedig *Pusztay Károly* mondott Körmendi Gyulának utolsó istenhözadót.

Pénteken délelőtti impozáns tömeg jelenlétben folyt le a temetés. Ott volt a demokrata képviselők élén *Vázsonyi Vilmos* a fővárosi képviselőben, a törvényhatósági bizottság tagjainak élén *Ripka Ferenc* dr. főpolgármester, megjelentek a demokrata kerületi szervezetek, az elhunyt nagyszámú barátja és tisztelője. Komoran csendült fel az Operaház énekarának gyászenéje, *Heresi Simon* dr. főrabbi mondott könyvelegi megbható búcsúszót. Utána *Bródy Ernő* dr. méltatta az elhunyt érdemét, aki mintaképe volt az őszintén, hűségűs, ügybuzgó demokratának. *Három dolgot ért és telkesedett, a családért, pártjért és a hivatalért* és a halál is pártjért való munkája közben érte. A sírnál *Pusztay Károly* főtitkár búcsúszót a Központi Demokrata Kör és *Horráth Károly* IV. a törvényhatósági bizottság nevében.

Elgáncsolták az úszóstadiont

A fővárosi pénzügyi bizottságra mai ülésén tárgyalt az Úszóstadion ügyét. A kérdés tudvalevőleg régóta van napirenden. A Magyar Úszószövetség fordító tárgyal a fővárossal arról, hogy a Széchenyi-fürdővel kapcsolatosan megvesse az Úszóstadiont, amelyben nemzetközi úszóversenyt rendeznek volna eldönthető. A tárgyalások több ízben meg is szakadtak, majd újra megindultak, legalább azon az alapon, hogy a főváros maga építi meg az Úszóstadiont. A stadion így az eredetileg tervezetnél kisebb méretű lett volna, de nemzetközi mérkőzésekre még így is alkalmas s a dolog a megejtett számítások alapján úgy festett, hogy a stadion négy eszlendő alatt amortizálta volna a belé tettett tőkét egészen. Így került a dolog a bizottság elé, ahol aztán — megakadt. Wolfek összefogtak Ripkakkal — mint már annyiszor — s a vége az lett, hogy az Úszóstadion ügyét levették a napirendről. Ok tudják, mért.

Mi történt a városházán?

Sándor Pál egyeb elfoglaltságára való hivatkozással lemondott városatyai tisztéről. Helyébe dr. Spett Ferenc pótlagot hívják be.

A legközelebbi kögyűlést november negyedikére hívják egybe.

A tavaszi a Petőfi-lázón Jókai-emléktáblát állított fel, Jókai uranis éhen a házat lakott jó ideig. Az emléktábla leplezése kedden délelőtt volt. Az ünnepi beszédet Ferenec Zoltán, a Petőfi-Társaság elnöke mondotta. A tábla *Szentgyörgyi István* szobrász műve.

A világiósági bizottság Zala Zsigmond javaslataira kimondotta, hogy a zágyárának a külföldi szindikátusok között szerződését revizió alá veszi.

Tavasz megejtette, hogy áttermelő köcsön, vidéki kereskedők pedig a helybeli árusok csoportjára a vásárosarukokban és az idénypecokon *élelmiszer árúshatár*.

A közlemezési bizottság Zsambor Giza javaslataira kimondotta, hogy a közlemezési ügyosztály izemének költségvetését majd csak a kellő indoklás heterjesése után veszi tárgyalás alá.

Tavasz a rivszeték hozatalára vonatkozó korlátozókat megszüntette. Most már tehát egész kőrel nyitva tartható a vízvezeték.

A főváros igazságszolgáltatásnyája úgy döntött, hogy akik a választáson nem szavaztak, csak *pénzbírsággal* sújthatók, az a bírság azonban nem változtatható át szabadságvesztésre. Akin a kirótt pénzbírság be nem hajtható, az büntetlen marad.

Londonban

A Hyde-parkban hatalmas szobrot említek. A szobor nem az angol nép valamely hőseit, nem a világtudomány valamely nagyságát ábrázolja. Nem Stephensonnak, a százeves gőzváltó feltalálójának említek szobrot Londonban. A Hyde-park szobra hatalmas kötbőben, márványba faragott ágyút ábrázol, mely felfelé fordított csővel mered az ég felé. Eszébeke jut az a versenylátó-tulajdonos, aki „*Köcsön*” nevű híres lovának emelt szobrot. A versenyló szobrában igen egyszerű a magyarázata. A tulajdonosa bizonyára annyit keresett kedvebe lován, hogy emléket magának örökítsen az idők végéig. Anglia szintén az ágyúkon és a háborúban keresett. Ezért állított a háborúban szobrot és ezért faragtatta az ágyút márványba a Hyde-parkban.

A Nemzeti Demokrata Párt és Központi Demokrata Kör mély fájdalommal tudatja

Dr. Körmendi Gyula

ügyvéd, fővárosi törvényhat. bizottsági tag, a Kör több évtizeden át pénztárnokának

é h. hó 28-án hirtelen bekövetkezett halálát.

A megboldogult jószágos lényével, nemcsak emberszeretettel, elhűségűsével és jellemeszlárdásával egy életen át szolgált a demokrácia ügyét. — Felejtethetetlen emléket megörökítük!

Temetése é. hó 30-án délelőtti 3/11 órakor volt a rákoskeresztúri ízr. temető halottasházából.

Fájdalomból megtörve, a gyásztól összezsúzza jelentük, hogy a legjobb férfi, apa, após és rokon.

Dr. Körmendi Gyula

ügyvéd, fővárosi bizottsági tag,

é. hó 28-án, éle.évek 59-ik, boldog házasságának 29-ik évében hirtelen elhunyt. Temetése 1925 október 30-án, pénteken 3/11 órakor lesz a rákoskeresztúri ízr. temető halottasházából.

Drága emléke örökké fog élni bennünk! Dr. Körmendi Gyulánál szül. Krausz Irén, özvegye, Körmendi Ferenc és Körmendi Erzsébet gyermekei, Körmendi Ferenccé szül. Budai Hann Marianne menyje és a gyászoló családok.

KÖZGAZDASÁG

Hogy alakul az új pengőpénz értéke a gyakorlatban?

Az újévkor forgalomba kerülő újfajta pengőpénz nagy átalakulást, de kezdetben bizonyára nagy zűrzavart is fog okozni gazdasági vonatkozásokban, forgalomban és üzleti életünkben. Tanulmányos táblát közlünk tehát arról, hogy miképp alakulnak az összegek az új pénznemmel pénzben és a legszükségesebb cikkeknek árakban:

Az új pénznem papírkörrel átszámítva:

papírkör. pengő	papírkör. új fill.
12.500	1
25.000	2
50.000	4
100.000	8
1.000.000	80
5.000.000	400
25.000.000	2.000
125.000.000	10.000
100.000.000	8.000
10.000	0,80

Szükségleti cikkek árai átszámítva papírkörrel az új pénznemre:

papírkör	pengő új fillér
1 darab zsemle	600
1 kg liszt, kenyér	6.000
1 liter tej	5.000
1 kg cukor	15.000
1 kg só	5.000
1 kg zsírszalonna	30.000
1 kg vaj	70.000
1 darab tojás	2.400
1 adag kiskáv	3.000

1 adag menü	12.000	—	96
1 adag menü	15.000	—	120
1 menü	20.000	—	160
1 adag kávé, kávéház	7.000	—	56
1 pohár sör	3.500	—	28
1 korsó sör	6.500	—	52
1 pár cipő	450.000	36	—
1 kalap	200.000	16	—
1 öltöny	2.000.000	160	—
1 darab király cigareta	350	—	3
1 darab myrtilm	700	—	6
100 gr. pürésésán	45.000	3	60
Villamos, szakasz	2.000	—	16
Villamos vonal	3.000	—	24
Villamos, kültekli	2.500	—	20
Újság	2.000	—	16
Újság	3.000	—	24

Az átszámítási táblázat egyben tanulságos képet mutatja az általános árakulásoknak is. A legtöbb fontos szükségleti cikk a békebeli ár kétszeresére emelkedett. Így lókep a tej, cukor, szalonna, vaj. A tojás 4-5 fillérről 20 fillérré ugrott, a békebeli polgári menü egy koronáról háromszorosára. Kétszeresen megrágyult továbbá a sör, a cipő, ruha, kalap, a villamos és a dohány. A cigareta megmaradt békebeli árában.

A táblázat újabb okmányyszerű dokumentuma egy antidemokratikus adópolitikának, mely adóterhelést főleg azon élénk- és szükségleti cikkekkel drágítja, melyeket a dolgozó polgárok (imagoi) fogyasztanak. Ezen aránytalan megrágyolás drágítás különösen igazságtalan olyan argrárllamban, mely nevezett cikketek beföldön termeli.

SZÍNHÁZ

Szerelem és halál játéka

1794-et írunk. Párizsban tetőfokát éri el Robespierre terrorja. A konvent élében, mely kimondja a halált a népszerű feleire, ott van Courvoisier is a tudós enklonpedista, aki egyike volt a forradalom megteremtőinek. A nemeslelkű ember megrögtetve nézi a fűkevesztett gyűlölet garázdalkodását és amikor Robespierre Dantont is el akarja vezetni, undorral telet fogja az út tőlestermet. Hazamegy és várja a halált, hiszen ezért az ellenszűgülelési életével fog fizetni. Otthon megtudja, hogy felesége egy halálra ítélt politikai ellenfelet, akit a konvent mindenfelé kerest, Valléet, elrejtette lakásán. Az öregedő tudós rájön, hogy ennek a látni cselekedetnek rugója nemesak a bajban levő iránti szeretet, hanem a szerelem is, Sophie, a felesége, a fiatal Valléet szereti. És a tudós ekkor a két titellelet, mely a menekülés útját nyitotta volna meg előtte és felesége előtt, átadja az asszonynak. Öregedő és család életét akarta erősebbé adni két boldog fiatal élet megmentéséért. Valléé hajlandó is volna erre a gyáva menekülésre, de az asszony, férje emberfeletti nagyságának láttán, tudására átvett kötelességének. Előrelépett társul dobjá Valléé menekül és két megbékélt lélek nyugodtan várja be a csöcselket, mely őket meghalál visd.

Romain Rolland gyönyörű, nemes egyszerűséggel viszi színpadra történetét. Hatásvezéradat, az igazlakknak tudatos felfokozása nélkül rabul ejti a nézőt, mely és igaz élménnyel ajándékozta meg. Dicséretül legyen mondva *Kallay Miklósnak*, hogy ennek a legnagyobb írónak zengő szavait és örökbecsű gondolatait hiánytalanul adta vissza. De meg kell hajolni *Bárdos Arthur* rendezői zsenije előtt is, mely megfogta és megértette Romain Rolland finom lelkének halk tonusát és művének színpadi beállításával is éreztetni tudta: itt költő beszél.

A szereplők méltók voltak a műhöz. *Simonyi Mária* a szenvedély, a tragédia, a szelíd megértés és beletörődés skáláján ezer színben ragyogott. *Gellert* az öregedő tudós nemes alakjában dermasztó realitással állította előnk a forradalom kogytelenségének viharában vergődő tisztelkék embort, akiknek lelke történelmi maradt az eszme és élet családsának rottentós perocében. *Taray Valléé* férfi tudott maradni a menekülés nimbuszosított gyengétségében is. Kis szerepekben jók voltak *Báncsy, Hegedüs Tibor, Zala Emma, Halló Ilona, Vértés és Segő, Ury* éreztek, a Renaissance Színház nemeak érdemelt adott a közönségnek új darabjával, hanem kasszasikert is önmagának.

* **Ermete Zaccani vendégjátéka.** Érdekes vendége lesz január első felében a **Fővárosi Operettszínház**-nak. **Ermete Zaccani**, a nagy szlovén zenező jún egész társulatával Budapestre és bemutatja műsorának legkiválóbb darabjait. Többek között *Molnár Ferenc "Ördög"* c. színműve is szerepel a vendégjáték műsorán, melynek címszerepében Zaccani annakidején életre egyik legnagyobb sikerét aratta.

Engem szeres. Alig néhány hete, hogy **Földi Mihály**nak, a fiatal írótárda legtehetségesebb tagjának *"Valakit szeretni kell..."* című novellás kötete elhagyta a sajtót. Amikor a Magyar Színházban az író első színpadi munkájának, az *"Engem szeres"*-nek bemutatóján voltunk, erre a pompás, mély, gyönyörű gondolatokkal telet kinyírt kellett gondolnunk és nem tudtuk leküzdani azt az érzésünket, hogy ez nem lehet az, amit **Földi Mihály** írni akart. Ennek **Földi Mihály** sokkal, sokkal több. Mert vidáman, szemellenes és mulatságosan bonyolítja a szerző a szép koszmárones és a milliórdados gazdagodót csapolegény történetét, sok aktualitást sző cselekményébe, bizonyára nagy sikerre lesz a mindannyiunk által ismert, köztünk járkáló alakok életük megrajzolásával. De azt szeretjük volna, ha egy oly kvalitású író, mint ő más hangon szólal meg, amikor mondanivalója akad. Mai darabjának hangját, ennek a témának *Ury* feldolgozásának engedje át másoknak. A szerzőpók sok izgoketett támogatottak a szerzőt a siker érdekében. *Titkos Ilona, Csontos, Gombaszögi Ella, Z. Molnár, Oldás Búcsó, Dénes György* és a kis szerepek alkítői kivétel nélkül mulatságosan, jókedvűen illeszkedtek bele a darab hangulatába. *Vajda László* színpad rendezése mozgalmas és színesen telte a színpad. *Balázs Árpád* szép magyar női árnyalman szólaltatta meg **Vörös Jancsi** zaneak. *Grininger* szemlájára, *Edna May, Lalla Collins* tánc sikeresen szolgálták a darab má adó hangulatát.

* **Az Anna-hal külföldön.** Az *Anna-hal* értesülés szerint rövidesen külföldön is szíre kerül. A múlt héten végignézte az operett előadását a Király Színházban a bécsi Erlisch-ügynökkés megbizotta és előadás után rögtön megkezdte a tárgyalásokat a szerzőkkel a darab külföldi előadásra néve.

* **A Renaissance Színház** jövő hónapban mutatja be *Zágon* Istvánának, az ismert kabaréírónak első egész estét betöltő színművét, a *"Marikát"*.

(Az *"Eso"*, amint a Magyar Színház közli, a Magyar Színház nagy drámai sikere, az *"Engem szeres"* mellett állandóan műsoron marad, mindannyiszor *Titkos, Pécsi, Csontos, Zatóny* és *Z. Molnár* fellépésével.

„Nestlé” **„Kozmetika * Manikür** **Vásár, Rákóczi út 57. szám. - Tel.: J. 141-78**

Párizsi hajpótlék-újdonságok rövid hajhoz

Hírek a gazdasági életből

Bud pénzügyminiszter rendelkezései engedélyezni fogja az új felértékelt mérlegek közzétételének elhalasztását a jelen év végéig.

A Nemzetközi Dunabizottság legközelebbi üzei ülésén Hynes, a Népszövetség hajózási szakértője felidványozni fogja a Ferenc és Ferenc József csatornák nemzetközivé váló tételét.

A nagybankok betétmennyisége már eléri az egykori, háború előtti mértéknek mintegy 32 százalékát.

A nagybankok körében legutóbb felmerült a valuta-karielt eszméje, azonban rövid tárgyalás után a bankok vezetői ezt a koncepciót teljesen megvalósíthatatlannak találták.

Hosszú tárgyalás után sikerült az Egyesült Fővárosi Takarékosk mobilizációt helyreállítani és pedig meglehetősen szerencsés auspiciumnok között. A külföldi érdekltség részvényeit egy amerikai tőkecsoporth veszi át, mely már az intézet legközelebbi közszaporításában is jelentős részt fog vállalni. A tranzakció létrehozása Gratz Gusztáv személyéhez fűződik, aki ügyvezető-elnök gyanúját fog az intézet élére kerülni, míg az intézet vezérigazgatója minden valószínűség szerint *Walder Bela* lesz, aki a szanálási munkálatok megindításánál igen tevékeny szerepet játszott.

Erdemes-e hirdetni? Ezt fenyesen tudja bizonyítani **Leopold Gyula** hirdetővállalata (Budapest, Erzsébet körút 33. Telefon: József 121-55.). Hol elsőrendű nagy beföldi és külföldi cégek ássapontozási összes reklámjait. E megbízható, modern hirdető iroda nem csakbanosan, hanem individuálisan, 3 évvel ezelőtől szerzett tapasztalatokkal és tanulságok először felhasználásával irányítja, intézi a propagandát. Ondaós lelkiismeretességgel és felülmúlhatatlan pontossággal teljesíti a rendeléseket és fotóképeve, hogy a reklámzás mind jobban sikerüljön és az eredmény biztos legyen.

A Schlick és a Magyar Motorgyár fuziója. A Schlick-Nicholson Gép-, Vagon- és Hajógyár Rt. igazgatósága folyó év november 8-ikára egybe-hívott rendkívüli közgyűlésének javaslatot tesz a vállalatot eddig is szoros üzleti együttműködésben dolgozó Magyar Motor- és Gépgyár Részvénytársasággal beolvadás útján való fuzióra. Ezen tranzakció céljából alapított emel és az újonnan kibocsátott összes részvényeket 1:3 arányban a Motor-részvények beacsrdására fordítja. Azonos tárgy-sorozatattal tartja egyeztven a magyar Magyar Motor- és Gépgyár Rt. is rendező közgyűlést.

Schaumburg-Lippe
HERCEGI ÜDV. PINCE
Villány
Régi évszárátú
pezsgők és palackborok

A Polgár rádiója

A fájvédők jelentése: Csapatunkat, az ellenséges túlerővel szemben, szabályos visszavonulás során sikerült a párbajreform körül csoportosítani.

Ha kevesebb házbért akar fizetni november elsőjén: Joga van pengőre átszámítani.

Seiffenstelnér: Snuakt enni, szombaton dohányozni, oszait megiszni? De a szidő temetőben fekdüni: az izlik! Ping-pong az Eckhardt ország. Zaidóknál bajnokaságot verni: az izlik...

IV, Eskü út 1. szám **ORION SZÍNHÁZ** Tel.: József 150 01

Bohémvér *Köszönettel felé, felé 9 és felé 10 órakor*

Írta és rendezte **Charlie Chaplin**

Kis Komédia **"Minden színpadon át"**
Cyrrlan (XXVII) der Güllige
Rott & Steinhardt
VI, Révay ucca 18 - Kezdeté 8 órakor - Telefon: 14-22

POLGÁRI SZERVEZKEDÉS

DEMOKRATA NAPTÁR

Október 31, szombat.

Központi Demokrata Kör. Csérgő Hugó felolvasása (8). — Belső Erzsébetvárosi Demokrata Kör. Művész-est (8). — Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Kör. Művész-est.

November 1, vasárnap.

November 2, hétfő.

Központi Demokrata Kör. A törvényhatósági bizottsági tagok értekezlete (1). — Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör. Nőbizottsági ülés (6).

November 3, kedd.

Lipótvárosi Demokrata Kör. Társasvacsora (8). — Józsefvárosi Demokrata Kör. Társasvacsora (8).

November 4, szerda.

Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Kör. Dóczy Sámuel dr. előadása (7). — Ferencvárosi Demokrata Kör (Belső). Társasvacsora (8).

November 5, csütörtök.

Belvárosi Demokrata Kör. Hangverseny (8). — Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Kör. Társasvacsora (8). — Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Kör. Zimmermann Dezső előadása (8). — Ferencvárosi Demokrata Kör (Központ). Politikai vacsora (8).

Mi újság a pártkörökben?

— A Központi Demokrata Körben szombaton este Csérgő Hugó író előadást tart Revolykáról, a költőről. Az előadás folyamán Baló Elemér, a Renaissance Színház tagja Revolyka-verseket fog szavalni. Hatfőn este 7/7 órakor a törvényhatósági bizottsági tagok jönnek össze a szerdai közgyűlés megbeszélésére.

— A Lágymányos-Kelenföldi Polgári Kör november 7-én, szombaton este 8 órakor tagvacsorát rendez. A vacsorán a törvényhatósági bizottsági tagok közül többen megjelennek.

— A III. ker. Demokrata Társasok hétfőn rendezte első kultúrételtét nagy és előkelő közönség jelenlétében. A műsoron dr. Radó Sándor megnyitó beszédet után Vándor Kálmán író felolvasással, Somogyi Olga szünetelő pedig több költemény elszavalásával szerepelt.

— A Belvárosi Demokrata Körben esütörtökön este Makay Klára zongoraművész rendez hangversenyt, melyre belépődji nincs. Vendégeket a kör szívesen lát.

— A Belső Erzsébetvárosi Demokrata Kör helyiségeiben intenzív klubélet folyik. A társadalmi élet melyítése céljából a vezetőség Kreiser Jenő elnökségével tartott ülésen elhatározta, hogy a szokásos heti összejöveteleket ismét rendszeresíti. Ezenkívül a tagok adógyűlésein szükséges felvilágosítások megadására két elsősorban adószájkért bocsátott a vezetőség a tagok rendelkezésére, akik naponta 6-8 óra között szolgálnak a szükséges felvilágosításokkal.

— Az Erzsébetvárosi (XIV.) Demokrata Körben a Demokrata Női Szervezetek meghívására esütörtökön este Felek Géza dr., szerkesztő tartott előadást az angol társadalmi problémákról, Wells és Shaw regényeiről. Annak okát, hogy Anglia a legválaszadabb idők, amikor Európában forradalmak dühöngtek, minden megrázkódtatás nélkül üszta meg, az író nagyrészen Wells és Shaw munkásságában látja, akik műveikben oly élesen világították meg a szociális problémákat, hogy ezek számára megértést szerzett az angol társadalomban, mely így nem esett túlzásba a jogok gyakorlását illetően alsóbb rétegeivel szemben és nem fokozta ezzel az elégtelenséget a forradalmi kibőrlésig. Előadás után a Nőbizottság ülést tartott, melyen elhatározta, hogy minden esütörtökön hangversenyt rendez és megalakította a vígalmi bizottságot, melynek dr. Klein Odönné, Kanizsay Dezsőné és Ullmann Gizzi lettek tagjai. Belépődji nincs, vendégeket szívesen látják.

— Köröendi Gyula emlékére. Az Erzsébetvárosi Demokrata Kör dr. Köröendi Gyula, a Demokrata Párt rendíthetetlen meggyőződésű, kitűnő, régi vezéralakjának elhunyta alkalmából koszorúmegváltás címén 2 millió koronát adományozta a fővárosi szegény gyermekek felhívására.

— A Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör nőbizottsága hétfőn délután 6 órakor Vázyonyi Vilmosné vezetésével a karácsonyi gyermekfelhívásai akcióját előkészítésére ülést tart.

— A Józsefvárosi (XVII.) Demokrata Kör ifjúdemokratáinak meghívására esütörtökön este Vázyonyi János dr. tartott előadást „Úti mozaik” címen. A termet utolsó helyig megtöltő közönség előtt filmszerűen perorgelt el az előadó Sváje és Olaszország nagyvárosainak, híres fürdőhelyeinek háború utáni jellegzetes életét. Mindenütt magyar népszéjségből látja a dolgokat és pillantás elsősorban a magyar motívumokat keresi, így egész előadásán bizonyos keserű humor vonul keresztül, amikor odaállítja a mi életünket a külföldi boldog és gazdag országai mellé és fájdalommal lemondással emlékezik meg régi nyughalmi állásunkról és a régi Magyarországról. A színes és lebilineselő mozdulat tartott előadást Kunos István dr. vezette be és köszönté meg. Itt említtük fel, hogy a kör keddi vacsorájának keretében Zsombor Géza, volt államtitkár tart előadást, aktuális várospolitikai problémákról és Pálás Aladár a közizemek kérdéséről.

— A Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Körben esütörtökön Zimmermann Dezső ismerteti a tagok előtt az új adótörvény rendelkezéseit.

— A Józsefvárosi (XVIII.) Demokrata Körben esütörtökön Székely Jenő a Budapesti Kisipari Hitelintézet igazgatója tartott előadást a kisipari hitel kérdéséről. Előadása során rámutatott arra, hogy a kisipari és kiskereskedelmi hitel problémájának lényege az, hogy a kisipari hitel a hitelnyújtó szempontjából nem üzlet, tekintettel a kis tételekben való folyósításra és arra, hogy a kisipari és kereskedelem rendszerint nem rendelkezik sem ingatlannal, sem oly ingóságokkal, mely fedezetül képezhetne és rendszerint kezesekkel sem rendelkezik. Így nehezen lehet meg annak lehetősége, hogy az adós és hitellező jogos érdeket egyformán megvédessenek, már pedig minden hitelnyújtó alapfelteke, hogy ezt össze lehetne egyeztetni. Nagy szívettel volt arra, hogy egyrészt kormánytámogatással az „Albrecht Hildegard-alap” igénybevételevel alakuljon meg a Budapesti Kisipari Hitelintézet és állami támogatással az Iparosok Országos Központi Szövetkeze. Ezek az intézkedések azután a kisipari hitel kihelyezésére specializálódtak és egyöntetű kihelyezés alapján képesek a kisipari méréséket kamatlatlan kamattal ellátni. Ez a kamat jelenleg ingatlanfedezet mellett 15,7%, két kezesrel 17,3%. Lépéseket tettek azért, hogy ez a kamat 14% alattal 16%-ra mérséklődhessen. A Budapesti Kisipari Hitelintézet eddig 11 1/2 milliárdot, az IOKS 3 1/2 milliárdot helyezett ki Budapestben, a többi vidéken. De ez a Budapestben kihelyezett 15 milliárd korántsem fedezi a szükségletet, mert Budapestben és környékén 50.000 kisiparos dolgozik, ha ezeket fejenként csak 1 millió koronával látják el, 50 milliárd kellene. A kisipari hitel problémája szempontjából rendkívül fontoságú az ingó jelzőlog intézményének terbe vett bevezetése, melynek lényege az, hogy az ingóságoknak tényleges átadása nélkül is azok zálogként lekötethetők legyenek. Az érdekes előadást Freund Dezső vezette be és a hallgatóság nevében Schwarz József köszönte meg.

— A Józsefvárosi (XIX.) Demokrata Kör szombaton kábarét rendezett, melynek műsorán Kádár Anna, az Andrássy úti Színház tagja, Fodor Lajos hegőművész, Zelinka Tibor zongoraművész, és Ullmann H. Pál topelatikus kísérővel a szerepelt. Szardán Dóczy Sámuel dr., az Ipartestületok Egyesületének ügyésze tart felolvasást ipari kérdésekről.

— A Ferencvárosi Demokrata Kör (Központ) heti pártvacsoráját kivételosen esütörtökön tartja meg, melyen Vázyonyi Vilmos is meg fog jelenni.

— A X. választókerület vezetősége a Központi Demokrata Körben esütörtökön elnökségi ülést tartott, melyet Köröendi Gyula dr. emlékségi szentelt. Reiss Dávid elnök indítványára a temetésen a vezetőség testületileg vett részt és a sirnál a kerület polgársága nevében Horváth Károly IV. mondott búcsúztatót.

Felolós szerkesztő: Dr. Hajdu Marcel
Felolós kiadó: Zsombor Géza

Krámer Adolf
festő- és mázolómeister
Budapest I, Lágymányos u. 4. Tel. J. 82-57

Tűz ellen biztos a harcód,
Hogyha veszel **MINIMAX** ot.
MAGYAR MINIMAX RT.
VI, Rózsa uca 85. • Telefon: 37—31.

Jó lesz a telefon

sőt legeslegjobb lesz, mint örömmel és megyugvásal értesülünk. A jó telefon nem rossz, még kevésbé az a telefon, mely a jónál is jobb. A telefonokkal is úgy vagyunk azonban, mint a szegény ember a gyomrával. Amíg jó gyomra van, szegény és fiatal, nincs mit emie, ha rossz a gyomra és megöregszik, már volna emnielója, de a gyomra már nem bírja az ételt. Amíg volt üzleti élet, volt forgalom és konjunktúra, addig rossz volt a telefon. Mikor az üzleti élet pangani kezdett, kissé csökkentek a telefon-misériák. Azóta kikapcsoltak egy sereg telefonállomást, mert a tulajdonosoknak nem volt rá szükségük, újabbán ismét kikapcsoltak egy csoport, mert gazdák nem tudták fizetni a díjakat. Mire majd mindnyájan tönkrementünk és a telefon lucszikké lesz, addigra nekünk lesz a földkerekségen a legjobb telefonunk.

Réz, vasbútor sodrony, ágybetét gyermekkoscsik elismert jóminőségű fogva legelősebb **Hikker** gyárában, VII, Dohány uca 6. szám. Telefon József 124—12

Külföldi illatszerek és kozmetikai különlegességek BALASSA HUNGARIA DROGÉRIA Budapest, VIII, József körút 13

SZAKORVOSI ENDŐS VÉR-ÉS NEMIBETEGEK RÉSZÉRE
EZÜST SALVARSAN ÖLTÁS
Rendelés egész nap. Rákóczi út 32. sz., I. em. I. Rókussai szemben

Engedélyes árban hangszerek és gramofonok a Nemzeti Demokrata Pártkör tagjainak. Lemez újdonságok legnagyob rakatára. **Hangszer-Öthon**
FEKETE MIHALY
Budapest VIII. kerület, József körút 8. szám

Vasbútor, rézbútor sodronyágybetétek Klein Gyula és Társa vasbútorgyárban, Budapest, VII. kerület, Dob uca 58. szám

LATTA? Nyakkendőim, ingeim, gallérajaim női harisnyám, kezeműlöm? Hecht úrdivatárkiadó, Útleti út 16. (Kávin térenél)

✂ I. POROSZ ✂
KÖSZÉN
KOKSZ ÉS SZARAZ
TŰZIFA
A LEGJOBB MINŐSÉGBEN
GÁSPÁR FÜLÖP
VI, HUNGÁRIA KÖRŰT 72
TELEFÓN: 4-68, 39-60, 60-21

Legsebb Legjobb Legelősebb
PAP PAP PAP
LAN LAN LAN
kárpitósáru, vas-és rézbútorgyára
Szűnyeg, pokróc, függöny, ágy-és asztalterítők, gyermekkoscsik, nyugtatók, leányzóba, előszobába-és konyhákba, emyők és sátrak minden kivételben kaphatók
Gichner János
Budapest VII, Erzsébet körút 20
Ragy katalógust 4000 korona ellenében postán küldök

MODERN BUTORSZALÓN Ullői út 14, Baross uca 11. sz.
Telefonszám: J. 56-08 Szolid, olcsó kiszolgálás. Gáspár Rándor

Remetett az „UJSAQZEM” könyvkiadó és nyomda r.-t. körforgóipoin, Rókk Szilárd uca 9.

Qzemvezető: Gunesch György.